

**ΣΥΜΒΟΥΛΙΟ
ΤΗΣ ΕΥΡΩΠΑΪΚΗΣ ΕΝΩΣΗΣ**

**Βρυξέλλες, 24 Ιουνίου 2013 (25.06)
(OR. en)**

11492/13

**COHOM 134
COPS 251
PESC 775**

ΣΗΜΕΙΩΜΑ

του:	Συμβουλίου
Ημερομηνία	24 Ιουνίου 2013
αριθ. προηγ. εγγρ.:	11153/13 COHOM 125 COPS 240 PESC 728
Θέμα:	Κατευθυντήριες γραμμές για την προαγωγή και προστασία της άσκησης όλων των ανθρωπίνων δικαιωμάτων από λεσβίες, ομοφυλόφιλους και αμφιφυλόφιλα, διεμφυλικά και διαφυλικά πρόσωπα (ΛΟΑΔΔ)

Στις 24 Ιουνίου 2013 το Συμβούλιο εξέδωσε κατευθυντήριες γραμμές για την προαγωγή και προστασία της άσκησης όλων των ανθρωπίνων δικαιωμάτων από λεσβίες, ομοφυλόφιλους και αμφιφυλόφιλα, διεμφυλικά και διαφυλικά πρόσωπα (ΛΟΑΔΔ), οι οποίες επισυνάπτονται στο παρόν σημείωμα.

**ΚΑΤΕΥΘΥΝΤΗΡΙΕΣ ΓΡΑΜΜΕΣ ΓΙΑ ΤΗΝ ΠΡΟΑΓΩΓΗ ΚΑΙ ΠΡΟΣΤΑΣΙΑ ΤΗΣ ΑΣΚΗΣΗΣ
ΟΛΩΝ ΤΩΝ ΑΝΘΡΩΠΙΝΩΝ ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΩΝ ΑΠΟ ΛΕΣΒΙΕΣ, ΟΜΟΦΙΛΟΦΙΛΟΥΣ,
ΑΜΦΙΦΥΛΟΥΣ, ΔΙΕΜΦΥΛΙΚΟΥΣ ΚΑΙ ΜΕΣΟΦΥΛΙΚΟΥΣ (ΛΟΑΔΜ)**

I. Εισαγωγή

A. Αιτιολόγηση της δράσης

1. Τα δικαιώματα ΛΟΑΔΔ προσώπων προστατεύονται δυνάμει διεθνώς ισχυουσών νομοθετικών ρυθμίσεων για τα ανθρώπινα δικαιώματα, αν και συχνά απαιτείται ειδική δράση για τη διασφάλιση της πλήρους άσκησης των ανθρώπινων δικαιωμάτων από λεσβίες, ομοφυλόφιλους, αμφιφυλόφιλους, διεμφυλικά και διαφυλικά πρόσωπα. Τα ΛΟΑΔΔ πρόσωπα έχουν τα ίδια δικαιώματα με όλους τους άλλους ανθρώπους – δεν δημιουργούνται νέα ανθρώπινα δικαιώματα προς όφελός τους και δεν πρέπει να στερούνται κανένα δικαίωμα. Η ΕΕ ενστερνίζεται την αρχή της οικουμενικότητας των ανθρώπινων δικαιωμάτων και επιβεβαιώνει ότι καμία μορφή διάκρισης δεν μπορεί να αιτιολογείται κατ' επίκληση πολιτισμικών, παραδοσιακών ή θρησκευτικών αξιών, μεταξύ άλλων διάκριση σε βάρος ΛΟΑΔΔ προσώπων¹.

2. Η ΕΕ εκφράζει έντονες ανησυχίες επειδή ο σεξουαλικός προσανατολισμός και η έμφυλη ταυτότητα εξακολουθούν να χρησιμοποιούνται για να δικαιολογήσουν παραβιάσεις ανθρώπινων δικαιωμάτων σε όλο τον κόσμο. Τα ΛΟΑΔΔ πρόσωπα αποτελούν ευάλωτη ομάδα και εξακολουθούν να πέφτουν θύματα διώξεων, διακρίσεων, επιθετικής/ εκφοβιστικής συμπεριφοράς και κατάφορης κακομεταχείρισης, συχνά με συνοδεία ακραίων πράξεων βίας, περιλαμβανομένων των βασανιστηρίων και των δολοφονιών. Οι διακρίσεις σε βάρος ΛΟΑΔΔ προσώπων είναι συχνά ριζωμένες σε κοινωνικά πρότυπα και αντιλήψεις περί έμφυλων ρόλων, που διαιωνίζουν τις ανισότητες. Η ΕΕ ανησυχεί ιδιαίτερα διότι σε ορισμένες χώρες, οι σεξουαλικές σχέσεις μεταξύ συναινούστων ενηλίκων του αυτού φύλου θεωρούνται έγκλημα και τιμωρούνται με φυλάκιση ή με τη θανατική ποινή. Σε άλλες χώρες οι κυβερνήσεις επιδιώκουν ενεργά να περιορίζουν την ελευθερία του συνέρχεσθαι και του συνεταιρίζεσθαι καθώς και την ελευθερία έκφρασης των ΛΟΑΔΔ προσώπων.

---

¹ Βλ. επίσης την παράγραφο 5 της Διακήρυξης και του Προγράμματος Δράσης της Βιέννης, που εγκρίθηκε κατά την Παγκόσμια Διάσκεψη του 1993 για τα Ανθρώπινα Δικαιώματα (έγγρ. των ΗΕ Α/CONF.157/23): «εφόσον είναι σκόπιμο να λαμβάνεται υπόψη η σπουδαιότητα των εθνικών και περιφερειακών ιδιαιτεροτήτων και το διαφορετικό ιστορικό, πολιτιστικό και θρησκευτικό υπόβαθρο, είναι καθήκον των κρατών, ανεξάρτητα από τα πολιτικά, οικονομικά και πολιτιστικά συστήματά τους, να προωθούν και να προστατεύουν όλα τα δικαιώματα του ανθρώπου και όλες τις θεμελιώδεις ελευθερίες».

3. Σε πολλές χώρες απουσιάζει το νομοθετικό πλαίσιο για την προστασία των ΛΟΑΔΔ προσώπων έναντι των διακρίσεων και των εγκλημάτων μίσους, ενώ σε όλο τον κόσμο ορθώνονται διακρίσεις στη βάση του πραγματικού ή του εικαζόμενου σεξουαλικού προσανατολισμού ή της έμφυλης ταυτότητας όταν ΛΟΑΔΔ πρόσωπα προσπαθούν να έχουν πρόσβαση σε θέσεις εργασίας, στην υγειονομική περίθαλψη ή την εκπαίδευση. Κατά συνέπεια, οι διακρίσεις μπορεί επίσης να οδηγήσουν σε αύξηση της φτώχειας μεταξύ των ΛΟΑΔΔ προσώπων.

4. Τα πρόσωπα που μεριμνούν για την προώθηση των ανθρωπίνων δικαιωμάτων των ΛΟΑΔΔ προσώπων είναι υπερασπιστές των ανθρωπίνων δικαιωμάτων και πρέπει να λαμβάνονται υπόψη κατά την παρακολούθηση της κατάστασης των υπερασπιστών των ανθρωπίνων δικαιωμάτων σε τρίτες χώρες. Υπάρχει ωστόσο ανάγκη να είναι κανείς προσεκτικός όσον αφορά τις ιδιαίτερες ευαισθησίες των θεμάτων ΛΟΑΔΔ μεταξύ των συνομιλητών, αφενός, και των ειδικών ευπαθειών των ΛΟΑΔΔ προσώπων, από την άλλη. Μια προσέγγιση συνεκτική αλλά βασισμένη στην πειθώ, θα μπορούσε να έχει περισσότερες πιθανότητες θετικής έκβασης από ό,τι μια δημόσια και συγκρουσιακή προσέγγιση. Προσαρμοσμένες προσεγγίσεις και στρατηγικές ανά χώρα για τα ανθρώπινα δικαιώματα θα αποτελέσουν σημαντικό εργαλείο για τον προσδιορισμό της βέλτιστης μεθόδου μέσα σε διαφορετικές συνθήκες.

B. Στόχος και πεδίο εφαρμογής

5. Η ΕΕ έχει σκοπό την προώθηση και προστασία όλων των ανθρωπίνων δικαιωμάτων των ΛΟΑΔΔ προσώπων με βάση τα ισχύοντα διεθνή νομικά πρότυπα, μεταξύ άλλων όσα έχουν θεσπίσει τα Ηνωμένα Έθνη και το Συμβούλιο της Ευρώπης. Με τα διάφορα εργαλεία που διαθέτει στα πλαίσια της εξωτερικής δράσης της, περιλαμβανομένων των μέσων που διατίθενται τόσο από τα θεσμικά όργανα της ΕΕ όσο και από τα κράτη μέλη, η ΕΕ θα επιδιώξει να προάγει ενεργά και να προστατεύει την άσκηση αυτών των δικαιωμάτων.

6. Οι κατευθυντήριες αυτές γραμμές προορίζονται να παρέχουν καθοδήγηση στους υπαλλήλους των θεσμικών οργάνων της ΕΕ και των κρατών μελών της κατά τις επαφές τους με τρίτες χώρες, τοπικές και διεθνείς οργανώσεις της κοινωνίας των πολιτών, χρησιμοποιώντας μια κατά περίπτωση προσέγγιση, ώστε να προωθούν και να προστατεύουν τα ανθρώπινα δικαιώματα των ΛΟΑΔΔ προσώπων στα πλαίσια της εξωτερικής της δράσης. Διευκολύνουν την ΕΕ να προωθεί προορατικά τα ανθρώπινα δικαιώματα των ΛΟΑΔΔ προσώπων, να κατανοεί καλύτερα και να καταπολεμά δομικές διακρίσεις που τυχόν αντιμετωπίζουν και να αντιδρά σε παραβιάσεις των ανθρωπίνων δικαιωμάτων τους. Με τον τρόπο αυτό, θα συμβάλουν περαιτέρω στην ενίσχυση και υποστήριξη της πολιτικής της ΕΕ για τα ανθρώπινα δικαιώματα εν γένει.

7. Το ανά χείρας έγγραφο στηρίζεται στη δέσμη εργαλείων για την προαγωγή και προστασία της άσκησης όλων των ανθρώπινων δικαιωμάτων από ΛΟΑΔΔ πρόσωπα (2010). Πολύ σημαντικές είναι οι κατευθυντήριες γραμμές της ΕΕ για την θανατική ποινή· για τα βασανιστήρια και τους άλλους τρόπους σκληρής, απάνθρωπης ή ταπεινωτικής μεταχείρισης ή τιμωρίας· τους υπερασπιστές των ανθρώπινων δικαιωμάτων· την προώθηση και προστασία των δικαιωμάτων του παιδιού, τη βία κατά των γυναικών και των κοριτσιών και την καταπολέμηση όλων των μορφών διάκρισης σε βάρος τους.

8. Η ΕΕ έχει βαθιά επίγνωση ότι η προώθηση των ανθρώπινων δικαιωμάτων για λόγους σεξουαλικού προσανατολισμού και έμφυλης ταυτότητας σε πολλές περιοχές σε όλο τον κόσμο, ακόμη και εντός της ΕΕ, μπορεί να οδηγήσει σε ευαίσθητες συζητήσεις. Ωστόσο, με βάση τα διεθνή πρότυπα και το δικό της νομοθετικό πλαίσιο, η ΕΕ έχει δεσμευθεί να προωθήσει τα ανθρώπινα δικαιώματα των ΛΟΑΔΔ προσώπων με ουσιαστικό τρόπο και με σεβασμό. Θα το πράττει λαμβάνοντας υπόψη τις τοπικές πραγματικότητες μέσα στις οποίες οι υπερασπιστές των ανθρώπινων δικαιωμάτων πρέπει να διεξαγάγουν τον αγώνα τους.

Γ. Ορισμοί και νομικό πλαίσιο

9. Τα ΛΟΑΔΔ πρόσωπα έχουν τα ίδια ανθρώπινα δικαιώματα όπως κάθε άλλο άτομο, και μεταξύ άλλων το δικαίωμα να μην υφίστανται διακρίσεις. Η αρχή αυτή κατοχυρώνεται σε πολλές διεθνείς νομικές πράξεις, οι οποίες προβλέπουν ένα ευρύ πεδίο εφαρμογής της. Συγκεκριμένα, σε παγκόσμιο επίπεδο, το δικαίωμα αυτό περιλαμβάνεται στα άρθρα 2 και 26 του Διεθνούς Συμφώνου για τα Ατομικά και Πολιτικά Δικαιώματα (ICCPR)^{2 3} και στο άρθρο 2 του Διεθνούς Συμφώνου για τα Οικονομικά, Κοινωνικά και Πολιτιστικά Δικαιώματα (ICESCR)⁴ (βλ. **Παράρτημα 1**). Αυτή η ερμηνεία υποστηρίχθηκε από διάφορα όργανα που έχουν συσταθεί βάσει συνθηκών του ΟΗΕ και από ειδικούς εισηγητές.

10. Η ΕΕ υποστήριξε ομόφωνα το Δεκέμβριο 2008 στη Γενική Συνέλευση των Ηνωμένων Εθνών (ΓΣΗΕ) μια δήλωση για τα ανθρώπινα δικαιώματα, το σεξουαλικό προσανατολισμό και την έμφυλη ταυτότητα⁵, η οποία υποστηρίχθηκε από 68 χώρες στις πέντε ηπείρους. Η δήλωση επιβεβαιώνει την αρχή της μη επιβολής διακρίσεων και καταδικάζει τις εκτελέσεις, τις αυθαίρετες συλλήψεις ή παραβιάσεις ανθρωπίνων δικαιωμάτων βάσει σεξουαλικού προσανατολισμού ή έμφυλης ταυτότητας. Η ΕΕ υποστήριξε επίσης κοινές δηλώσεις στο Συμβούλιο για τα Ανθρώπινα Δικαιώματα το 2006 και το 2011, οι οποίες διατυπώθηκαν εξ ονόματος 54 και 85 χωρών αντιστοίχως. Το 2011, το Συμβούλιο Ανθρώπινων Δικαιωμάτων των Ηνωμένων Εθνών ενέκρινε ψήφισμα για τα ανθρώπινα δικαιώματα, το σεξουαλικό προσανατολισμό και την έμφυλη ταυτότητα, που υποστηρίχθηκε ομόφωνα από την ΕΕ και το οποίο ανέθετε στην ΥΑΗΕΑΔ να παραγγείλει την εκπόνηση μελέτης η οποία να τεκμηριώνει νόμους που εισάγουν διακρίσεις και πρακτικές και πράξεις βίας κατά προσώπων με βάση τον σεξουαλικό προσανατολισμό και την έμφυλη ταυτότητά τους. Η έκθεση παρέχει επίσης μια συνοπτική επισκόπηση των ισχυόντων διεθνών προτύπων και υποχρεώσεων⁶.

---

² ICCPR, άρθρο 2 παράγρ. (1): («Τα Συμβαλλόμενα Κράτη στο παρόν Σύμφωνο αναλαμβάνουν την υποχρέωση να σέβονται και να εγγυώνται σε όλα τα άτομα που βρίσκονται στην επικράτειά τους και υπάγονται στη δικαιοδοσία τους τα δικαιώματα που αναγνωρίζονται στο παρόν Σύμφωνο, χωρίς καμία διάκριση, ιδίως φυλής, χρώματος, γένους, γλώσσας, θρησκευματος, πολιτικών ή άλλων πεποιθήσεων, εθνικής ή κοινωνικής προέλευσης, περιουσίας, γέννησης ή κάθε άλλης κατάστασης.»)

³ ICCPR, άρθρο 26 («Όλα τα πρόσωπα είναι ίσα ενώπιον του νόμου και έχουν δικαίωμα, χωρίς καμία διάκριση, σε ίση προστασία του νόμου. Ως προς αυτό το ζήτημα, ο νόμος πρέπει να απαγορεύει κάθε διάκριση και να εγγυάται σε όλα τα πρόσωπα ίση και αποτελεσματική προστασία έναντι κάθε διάκρισης, ιδίως λόγω φυλής, χρώματος, γένους, γλώσσας, θρησκείας, πολιτικών ή άλλων πεποιθήσεων, εθνικής ή κοινωνικής προέλευσης, περιουσίας, γέννησης ή άλλης κατάστασης»)

⁴ ICESCR, άρθρο 2 παρ. 2 («Τα Συμβαλλόμενα κράτη αναλαμβάνουν να εγγυηθούν ότι τα δικαιώματα που περιέχονται σ' αυτό θα ασκούνται χωρίς οποιαδήποτε διάκριση φυλής, χρώματος, γένους, γλώσσας, θρησκευματος, πολιτικών ή άλλων πεποιθήσεων, εθνικής ή κοινωνικής προέλευσης, περιουσίας, γεννήσεως ή κάθε άλλης καταστάσεως»).

⁵ Το πλήρες κείμενο διατίθεται στο <http://www.droitsLGBTI2008.fr/documents/?mode=download&id=2>

⁶ http://www2.ohchr.org/english/bodies/hrcouncil/docs/19session/A.HRC.19.41_English.pdf

11. Το 2010, τα κράτη μέλη της ΕΕ που συμμετέχουν στο Συμβούλιο της Ευρώπης υποστήριξαν σύσταση της Επιτροπής Υπουργών για τα δικαιώματα των ΛΟΑΔΔ προσώπων, που περιέχει συνολική δέσμη μέτρων για την προώθηση των ανθρωπίνων δικαιωμάτων των ΛΟΑΔΔ προσώπων στα κράτη μέλη του Συμβουλίου της Ευρώπης⁷.

12. Το Γραφείο του Υπατού Αρμοστή για τα ανθρώπινα δικαιώματα⁸, οι ειδικές διαδικασίες του ΟΗΕ⁹, τα όργανα των συμβάσεων των ΗΕ για τα ανθρώπινα δικαιώματα¹⁰ και ο Επίτροπος του Συμβουλίου της Ευρώπης για τα ανθρώπινα δικαιώματα¹¹ στη δουλειά τους κάνουν αναφορές στις αρχές της Yogyakarta ως προς την εφαρμογή του διεθνούς δικαίου για τα ανθρώπινα δικαιώματα σε σχέση με το σεξουαλικό προσανατολισμό και την έμφυλη ταυτότητα, ένα μη δεσμευτικό ερμηνευτικό κείμενο που εκπονήθηκε από μια συγκέντρωση ανεξάρτητων εμπειρογνομώνων το 2006.

13. Η νομοθεσία και οι πολιτικές της ΕΕ προβλέπουν ισότητα και μη επιβολή διακρίσεων για λόγους σεξουαλικού προσανατολισμού, και αυτές κατοχυρώνονται στα άρθρα 10 και 19 της Συνθήκης για τη Λειτουργία της Ευρωπαϊκής Ένωσης (ΣΛΕΕ) και στο άρθρο 21 του Χάρτη Θεμελιωδών Δικαιωμάτων της Ευρωπαϊκής Ένωσης (ΧΘΔΕΕ). Η θεμελιώδης αρχή της ΕΕ περί ίσης μεταχείρισης προστατεύει επίσης τα διεμφυλικά άτομα από τις διακρίσεις. Έχει κατοχυρωθεί στην αναδιατυπωμένη οδηγία της ΕΕ για την ίση μεταχείριση των δύο φύλων (2006/54/ΕΚ), στην οδηγία για την ίση μεταχείριση ανδρών και γυναικών στην πρόσβαση σε αγαθά και υπηρεσίες (2004/113/ΕΚ) και, παραπέμποντας ρητά στην ταυτότητα και έκφραση φύλου, στην οδηγία της ΕΕ για την αναγνώριση των προϋποθέσεων ασύλου (2004/83/ΕΚ) και στη δέσμη μέτρων της ΕΕ για τα δικαιώματα των θυμάτων (2011/0129).

---

⁷ Σύσταση CM/Rec (2010)5 της Επιτροπής Υπουργών προς τα κράτη μέλη σχετικά με την εφαρμογή μέτρων για την καταπολέμηση των διακρίσεων λόγω σεξουαλικού προσανατολισμού και έμφυλης ταυτότητας. Εγκρίθηκε χωρίς ψηφοφορία στις 31 Μαρτίου 2010.

⁸ Βλ. π.χ. Έκθεση του Υπατού Αρμοστή του ΟΗΕ για τα ανθρώπινα δικαιώματα «Νομοθεσίες και πρακτικές που εισάγουν διακρίσεις και πράξεις βίας σε βάρος προσώπων λόγω σεξουαλικού προσανατολισμού και έμφυλης ταυτότητας», έγγρ. ΗΕ A/HRC/19/41 της 17 Νοεμβρίου 2011

⁹ Βλ. π.χ. έκθεση του ειδικού εισηγητή για τα βασανιστήρια και άλλες μορφές σκληρής, απάνθρωπης ή ταπεινωτικής μεταχείρισης ή τιμωρίας, έγγρ. ΗΕ A/HRC/22/53 της 1 Φεβρουαρίου 2013

¹⁰ Βλ. π.χ. Επιτροπή για τα Οικονομικά, Κοινωνικά και Πολιτιστικά Δικαιώματα, Γενικό Σχόλιο αριθ.20 κατά των διακρίσεων στα Οικονομικά, Κοινωνικά και Πολιτιστικά Δικαιώματα (άρθρο 2, παρ. 2), έγγρ. ΗΕ E/C.12/GC/20 της 10 Ιουνίου 2009.

¹¹ Βλ. π.χ. Επίτροπος για Ανθρώπινα Δικαιώματα, Thomas Hammarberg, «Καιρός να αναγνωρίσουμε ότι οι αρχές των ανθρωπίνων δικαιωμάτων ισχύουν επίσης για το σεξουαλικό προσανατολισμό και την έμφυλη ταυτότητα», 14 Μαΐου 2008, στο: http://www.coe.int/t/commissioner/Viewpoints/080514_en.asp

Ορισμοί εργασίας¹²

Το ακρωνύμιο **ΛΟΑΔΔ** περιγράφει μια ποικιλόμορφη ομάδα προσώπων τα οποία δεν συμμορφώνονται προς τις συμβατικές ή παραδοσιακές έννοιες των αρσενικών και των θηλυκών έμφυλων ρόλων. Οι ΛΟΑΔΔ άνθρωποι χαρακτηρίζονται ενίοτε ως «σεξουαλικές, έμφυλες ή ενσώματες μειονότητες».

Λεσβία είναι μια γυναίκα που αισθάνεται σταθερά φυσική, ρομαντική και/ή συναισθηματική έλξη για άλλες γυναίκες. Ο όρος **ομοφυλόφιλος** χρησιμοποιείται συχνά για να περιγραφεί ένας άνδρας που αισθάνεται σταθερά φυσική, ρομαντική και/ή συναισθηματική έλξη για άλλους άνδρες, παρότι ο όρος μπορεί να χρησιμοποιείται για την περιγραφή τόσο των ομοφυλόφιλων ανδρών όσο και των λεσβιών. **Αμφιφυλόφιλο** είναι ένα πρόσωπο που αισθάνεται φυσική, ρομαντική και/ή συναισθηματική έλξη τόσο για άνδρες όσο και για γυναίκες. **Διεμφυλικοί** είναι οι άνθρωποι των οποίων η έμφυλη ταυτότητα και/ή η σεξουαλική έκφραση διαφέρουν από το φύλο που τους αποδόθηκε κατά τη γέννηση. Ο όρος **διαφυλικό** καλύπτει σωματικές παραλλαγές σε συνάρτηση με τα πολιτισμικώς επιβεβλημένα πρότυπα της αρρενωπότητας και της θηλυκότητας, περιλαμβανομένων των παραλλαγών σε επίπεδο χρωματοσωμάτων, γονάδων και γεννητικών οργάνων.

Ο **σεξουαλικός προσανατολισμός** αναφέρεται στην ικανότητα κάθε προσώπου για βαθιά συναισθηματική, συγκινησιακή και σεξουαλική έλξη, για οικειότητα και σύναψη σεξουαλικών σχέσεων, με ανθρώπους διαφορετικού ή του ίδιου φύλου ή περισσότερων φύλων.

Η **έμφυλη ταυτότητα** αναφέρεται στη βαθιά εμπειρία που βιώνει κάθε πρόσωπο εσωτερικά και ατομικά για το φύλο του, η οποία μπορεί να αντιστοιχεί ή να μην αντιστοιχεί στο φύλο που του αποδόθηκε κατά τη γέννηση.

¹² Βλ. ενημερωτικό σημείωμα της ΥΑΗΕ με τίτλο «Δουλεύοντας με ΛΟΑΔΔ πρόσωπα υπό αναγκαστική εκτόπιση», 2011, σ. 3: <http://www.refworld.org/cgi-bin/texis/vtx/rwmain?docid=4e6073972>. Οι ορισμοί αυτοί δεν είναι νομικά δεσμευτικοί και δεν έχουν εγκριθεί τυπικά από κάποιο διακυβερνητικό σώμα. Οι ορισμοί αυτοί δεν είναι νομικά δεσμευτικοί και περιλήφθηκαν για να δώσουν πρακτική καθοδήγηση στους υπαλλήλους των οργάνων της ΕΕ και των κρατών μελών της ΕΕ που εργάζονται σε θέματα ΛΟΑΔΔ. Βλ. επίσης κατευθυντήριες γραμμές της UNHCR για τη Διεθνή Προστασία αριθ. 9: «Αιτήσεις για καθεστώς πρόσφυγα λόγω σεξουαλικού προσανατολισμού ή / και έμφυλης ταυτότητας στο πλαίσιο του άρθρου 1 Α (2) της Σύμβασης του 1951 και / ή του Πρωτοκόλλου του 1967 σχετικά με το καθεστώς του πρόσφυγα», HCR/GIP/12/09 της 23ης Οκτωβρίου 2012, σ. 4

II. Επιχειρησιακές κατευθυντήριες γραμμές

A. Τομείς δράσης κατά προτεραιότητα

14. Για την αποτελεσματική προώθηση και προστασία των ανθρωπίνων δικαιωμάτων των ΛΟΑΔΔ προσώπων μέσω της εξωτερικής δράσης της ΕΕ, η τελευταία πρέπει να εστιάσει τη δράση της στους εξής τομείς:

1. Αποποινικοποίηση και καταπολέμηση των νομοθεσιών και πολιτικών που δημιουργούν διακρίσεις

15. Σήμερα, περίπου 80 κράτη εξακολουθούν να ποινικοποιούν τις σχέσεις συναινούτων ενηλίκων ατόμων του ίδιου φύλου, περιλαμβανομένου ενός αριθμού κρατών όπου μπορεί να επιβληθεί η θανατική ποινή. Η ποινικοποίηση αυτή είναι αντίθετη προς το διεθνές δίκαιο για τα ανθρώπινα δικαιώματα και αποτελεί παραβίαση των ανθρωπίνων δικαιωμάτων των ΛΟΑΔΔ προσώπων, περιλαμβανομένου του δικαιώματος στη ζωή, την προστασία της ιδιωτικής ζωής, την ελευθερία, την ασφάλεια και την υγεία, καθώς και της ελευθερίας του συνεταιρίζεσθαι, του συνέρχεσθαι και της έκφρασης. Αυτές οι θεμελιώδεις ελευθερίες καταστρατηγούνται επίσης από νομοθετικές πρωτοβουλίες που ποινικοποιούν το δημόσιο διάλογο σχετικά με την ομοφυλοφιλία και/ ή τη δημόσια έκφρασή της, όπως η απαγόρευση των παρελάσεων «Gay Pride». Η ποινικοποίηση των σχέσεων μεταξύ συναινούτων ενηλίκων του ίδιου φύλου ενισχύει τις ισχύουσες προκαταλήψεις, κατοχυρώνει το στιγματισμό, νομιμοποιεί τις διακρίσεις και μπορεί να καταστήσει τα ΛΟΑΔΔ πρόσωπα περισσότερο ευάλωτα σε προσβολές ανθρωπίνων δικαιωμάτων και στη βία, μεταξύ άλλων στην αστυνομική βαρβαρότητα και σε περιπτώσεις βασανισμού και άλλες μορφές σκληρής, απάνθρωπης και ταπεινωτικής μεταχείρισης ΛΟΑΔΔ προσώπων.

16. Νομικά μέτρα, όπως είναι η νομοθεσία κατά της πορνείας, η νομοθεσία σχετικά με τη προσβολή δημόσιων αγαθών και η απαγόρευση της λεγόμενης «παρενδυσίας», ενδέχεται επίσης να στοχοποιούν πρόσωπα που έχουν άλλο φύλο από το βιολογικό φύλο ή διεμφυλικά πρόσωπα, χρησιμοποιούνται δε από τις αρχές επιβολής του νόμου για τη δίωξη των διεμφυλικών προσώπων βάσει της έμφυλης ταυτότητάς τους ή της έκφρασης του φύλου τους. Διεμφυλικά πρόσωπα των οποίων τα έγγραφα ταυτότητας δεν αντιστοιχούν με το φύλο της προτίμησής τους μπορεί να συναντούν εμπόδια όταν επιδιώκουν την πρόσβαση στη δικαιοσύνη, σε περίπτωση παραβίασης των δικαιωμάτων τους.

17. Η ΕΕ:

- α. Οφείλει να καταδικάσει σθεναρά τη νομοθεσία, τις πολιτικές και τις πρακτικές των διακρίσεων, μεταξύ άλλων την ποινικοποίηση των σχέσεων μεταξύ συναινούντων ενηλίκων του ίδιου φύλου ή την ποινικοποίηση διεμφυλικών ταυτοτήτων, ιδίως την επιβολή της θανατικής ποινής, βασανιστηρίων και κακομεταχείρισης.
- β. Οφείλει επίσης να αντιταχθεί σθεναρά σε άλλους περιορισμούς της πρόσβασης στα ανθρώπινα δικαιώματα, ιδίως τις νομοθετικές πρωτοβουλίες που περιορίζουν την ελευθερία της έκφρασης, του συνέρχεσθαι και του συνεταιρίζεσθαι.
- γ. Οφείλει να ολοκληρώσει την αποποινικοποίηση των σχέσεων μεταξύ συναινούντων ενηλίκων του ίδιου φύλου και διεμφυλικών ενηλίκων και την κατάργηση πρακτικών που επιβάλλουν διακρίσεις σε βάρος όλων των προσώπων, περιλαμβανομένων των ΛΟΑΔΔ.

18. Κατευθυντήριες γραμμές για τις δράσεις της ΕΕ στον τομέα αυτό πρέπει να είναι τα ακόλουθα:

- Επικέντρωση της προσοχής, ανά περίπτωση, στον καλύτερο τρόπο αποτελεσματικής προώθησης των ανθρώπινων δικαιωμάτων των ΛΟΑΔΔ προσώπων και στην απόσυρση νομοθεσιών, πολιτικών και πρακτικών που δημιουργούν διακρίσεις.
- Εστίαση της προσοχής της σε εκείνες τις χώρες όπου έχουν ποινικοποιηθεί οι σχέσεις μεταξύ συναινούντων ενηλίκων του ίδιου φύλου, η διεμφυλική ταυτότητα ή η υπεράσπισή τους, ή όπου καταβάλλονται προσπάθειες για την τροποποίηση της ισχύουσας νομοθεσίας (προς κάθε κατεύθυνση), επισήμανση του ζητήματος και ενθάρρυνση των κρατών να προβούν σε νομοθετικές τροποποιήσεις που να συνάδουν με το διεθνές δίκαιο.
- Επικέντρωση σε καταστάσεις όπου ισχύει η θανατική ποινή και/ ή όπου γίνεται χρήση βασανιστηρίων και επιφυλάσσεται κακομεταχείριση σε βάρος ΛΟΑΔΔ προσώπων, μέσω της καταδίκης των πρακτικών αυτών βάσει των κατευθυντηρίων γραμμών της ΕΕ για την θανατική ποινή και των κατευθυντηρίων γραμμών της ΕΕ για τα βασανιστήρια και άλλες μορφές σκληρής, απάνθρωπης ή ταπεινωτικής μεταχείρισης ή τιμωρίας.
- Διαβούλευση με τη ΛΟΑΔΔ κοινότητα στις συγκεκριμένες χώρες και εστίαση της προσοχής στις απόψεις της σχετικά με τους πλέον κατάλληλους τρόπους δράσης και αντίδρασης.

2. Προώθηση της ισότητας και απαγόρευση των διακρίσεων

19. Οι διακρίσεις για λόγους σεξουαλικού προσανατολισμού και έμφυλης ταυτότητας είναι το πλέον σύνηθες ζήτημα που αντιμετωπίζουν τα ΛΟΑΔΔ πρόσωπα. Η νομοθεσία, οι πολιτικές και η πρακτική των διακρίσεων ενδέχεται να διαπιστώνονται στο χώρο εργασίας και στο δημόσιο βίο, ιδίως όσον αφορά την πρόσβαση στην υγεία και την εκπαίδευση. Μπορεί να περιλαμβάνουν περιπτώσεις επιθετικής/ εκφοβιστικής συμπεριφοράς καθώς και άλλες μορφές αποκλεισμού. Οι διακρίσεις και η άνιση μεταχείριση είναι πολύ πιθανόν να διαπιστώνονται σε χώρους κράτησης.

20. Τα κατάλληλα έγγραφα ταυτότητας αποτελούν προϋπόθεση για την αποτελεσματική άσκηση πολλών ανθρώπινων δικαιωμάτων. Τα διεμφυλικά πρόσωπα που δεν έχουν έγγραφα ταυτότητας στο φύλο της προτίμησής τους ενδέχεται άρα να είναι εκτεθειμένα στην αυθαίρετη μεταχείριση και τις διακρίσεις από άτομα και αρχές. Σε ορισμένες χώρες δεν προβλέπεται η νομική αναγνώριση του φύλου προτίμησης. Σε άλλες χώρες, η νομική αναγνώριση του φύλου ενδέχεται να εξαρτάται από υπερβολικές απαιτήσεις, όπως είναι η απαίτηση για την απόδειξη στειρότητας ή αδυναμίας τεκνοποίησης με φυσικό τρόπο, χειρουργική αλλαγή φύλου, ορμονική θεραπεία, διάγνωση όσον αφορά την ψυχική υγεία και/ ή το να έχει ζήσει το πρόσωπο στο φύλο της προτίμησής του για ένα ορισμένο χρονικό διάστημα (η λεγόμενη «βιωματική εμπειρία»).

21. Αυτές οι υπερβολικές διατάξεις ή πρακτικές προσκρούουν στο δικαίωμα για ισότητα και μη επιβολή διακρίσεων των άρθρων 2 και 26 του Διεθνούς Συμφώνου για τα ατομικά και πολιτικά δικαιώματα (ICCPR) και του άρθρου 2 του Διεθνούς Συμφώνου για τα οικονομικά, κοινωνικά και πολιτιστικά δικαιώματα (ICESCR).

22. Η ΕΕ πρέπει να καταγγείλει κάθε μορφή διάκρισης αντίθετη με αυτές τις θεμελιώδεις αρχές.

23. Κατευθυντήριες γραμμές για τις δράσεις της ΕΕ στον τομέα αυτό πρέπει να είναι τα ακόλουθα:

- Να παροτρύνει κράτη να προωθούν την ισότητα και την αποφυγή διακρίσεων κατά την άσκηση όλων των ανθρωπίνων δικαιωμάτων από ΛΟΑΔΔ πρόσωπα, μεταξύ άλλων με την θέσπιση εθνικής νομοθεσίας και πολιτικής για την ευαισθητοποίηση, με σκοπό την προώθηση της ισότητας και την αποφυγή διακρίσεων στον χώρο εργασίας, στον τομέα της υγείας και την παιδείας.
- Να επισημαίνει καταστάσεις όπου η πολιτική και οικονομική υποστήριξη προς κυβερνητικές και μη κυβερνητικές πρωτοβουλίες για την προαγωγή της μη επιβολής διακρίσεων και της ισότητας αποδίδουν προστιθέμενη αξία σε συγκεκριμένες εργασίες.

3. Καταπολέμηση της βίας που οφείλεται σε φοβικά ανακλαστικά για τους ΛΟΑΔΔ

24. Η ΕΕ εκφράζει έντονες ανησυχίες για περιπτώσεις βίας οφειλόμενης σε φοβικά ανακλαστικά προς τους ΛΟΑΔΔ που υπονομεύει τις πλέον θεμελιώδεις αρχές για τα ανθρώπινα δικαιώματα.

Αυτή η βία περιλαμβάνει ευρύ φάσμα βίαιων πράξεων όπως μεταξύ άλλων δολοφονίες, βιασμούς, ξυλοδαρμούς, βασανιστήρια, σκληρή, απάνθρωπη ή εξευτελιστική συμπεριφορά ή τιμωρία, δολοφονίες και σωματικές επιθέσεις στο δημόσιο χώρο. Παρότι οι πράξεις βίας αντιμετωπίζονται όλο και περισσότερο από τις οργανώσεις για τα ανθρώπινα δικαιώματα, δηλώνονται ελλιπώς. Σε ορισμένες χώρες επικρατεί κλίμα ατιμωρησίας που επιτρέπει να μην τιμωρούνται και να μη διερευνώνται πράξεις βίας σε βάρος ΛΟΑΔΔ προσώπων. Χώρες όπου εξακολουθεί η ποινικοποίηση των σχέσεων συναινούτων ενηλίκων του ίδιου φύλου και διεμφυλικών ενηλίκων ή όπου δεν υπάρχει νομοθεσία που να προστατεύει ρητά τα ΛΟΑΔΔ πρόσωπα από τις διακρίσεις και τη βία, έχουν προφανώς υψηλά ποσοστά βίας λόγω φοβικών ανακλαστικών για ΛΟΑΔΔ πρόσωπα.

25. Η τρανσφοβική βία και οι δολοφονίες διεμφυλικών προσώπων είναι ιδιαίτερα διαδεδομένες δεδομένου ότι είναι μικρό το ποσοστό των διεμφυλικών προσώπων ενώ η παρακολούθηση και επισήμανση αυτών των εγκλημάτων είναι περιορισμένες και υπάρχει και ο φόβος των αντιποίνων.

26. Οι λεσβίες, οι αμφιφυλόφιλες και διεμφυλικές γυναίκες είναι ιδιαίτερα ευάλωτοι στόχοι δολοφονιών, λόγω της έμφυλης ανισότητας και των έμφυλων προτύπων μέσα στις οικογενειακές δομές. Οι πρακτικές των «σωφρονιστικών βιασμών» και των «φόνων τιμής» που συμβαίνουν συχνά σε ιδιωτικό επίπεδο και τελούνται από μέλη της οικογένειας έχουν επισημανθεί από εντολοδόχους ειδικών διαδικασιών του ΟΗΕ και από οργανώσεις για τα ανθρώπινα δικαιώματα σε πολλές χώρες.

27. Στόχος της ΕΕ είναι η συμβολή της στην καταπολέμηση κάθε βίας σε βάρος των ΛΟΑΔΔ που προέρχεται από φοβικά ανακλαστικά.

28. Κατευθυντήριες γραμμές για τις δράσεις της ΕΕ στον τομέα αυτό πρέπει να είναι τα ακόλουθα:

- Ενθάρρυνση των κρατών να αναγνωρίζουν τη βία που προέρχεται από φοβικά ανακλαστικά για τους ΛΟΑΔΔ και ανάπτυξη από κοινού με την κοινωνία των πολιτών νομικών και άλλων μέτρων για την πρόληψη, παρακολούθηση και αποτελεσματική δίωξη των δραστών πράξεων βίας οφειλόμενης σε φοβικά ανακλαστικά για τους ΛΟΑΔΔ.
- Συμβολή στην καταπολέμηση οιασδήποτε μορφής βίας που προέρχεται από φοβικά ανακλαστικά για τους ΛΟΑΔΔ στηρίζοντας πρωτοβουλίες της κοινωνίας των πολιτών και των κυβερνήσεων με σκοπό: την παρακολούθηση περιπτώσεων βίας, την εκπαίδευση του προσωπικού των δυνάμεων επιβολής του νόμου καθώς και την παροχή βοήθειας στα θύματα αυτής της βίας και την αποκατάστασή τους.

4. Υποστήριξη και προστασία των υπερασπιστών των ανθρώπινων δικαιωμάτων

29. Όλα τα κράτη πρέπει να σέβονται το έργο των υπερασπιστών των ανθρώπινων δικαιωμάτων τα οποία προβλέπει η Διεθνής Διακήρυξη για τα δικαιώματα και τις υπευθυνότητες των ατόμων, των ομάδων και των οργανισμών της κοινωνίας για την προαγωγή και προστασία των οικουμενικά αναγνωρισμένων ανθρώπινων δικαιωμάτων και των θεμελιωδών ελευθεριών (την οποία ενέκρινε το 1998 η ΓΣΗΕ). Ωστόσο, οι υπερασπιστές των ανθρώπινων δικαιωμάτων (δημοσιογράφοι, αγωνιστές, δικηγόροι, συνδικαλιστές κλπ.) που εργάζονται για την προώθηση και προστασία των ανθρώπινων δικαιωμάτων των ΛΟΑΔΔ προσώπων είναι ιδιαίτερα ευάλωτη ομάδα και συχνά γίνονται στόχοι διώξεων και παραβιάσεων των ανθρώπινων δικαιωμάτων. Οι περιπτώσεις αυτές απαντώνται ιδίως σε χώρες όπου οι κυβερνήσεις απαγορεύουν να συζητείται δημοσία ο σεξουαλικός προσανατολισμός και περιορίζουν την ελευθερία του συνεταιρίζεσθαι και της έκφρασης για τέτοια θέματα.

30. Για λόγους συνοχής με την πρόοδο που έχει σημειωθεί κατά την εφαρμογή των κατευθυντηρίων γραμμών της ΕΕ σχετικά με τους υπερασπιστές των ανθρώπινων δικαιωμάτων, η δράση της ΕΕ στον τομέα αυτό πρέπει να καθοδηγείται από τα εξής:

- Να παρακινεί τρίτες χώρες να υιοθετούν μέτρα για το σεβασμό και την αναγνώριση του έργου που επιτελούν οι υπερασπιστές των ανθρώπινων δικαιωμάτων, περιλαμβανομένων των δικαιωμάτων των ΛΟΑΔΔ προσώπων.
- Να δίδεται προτεραιότητα στις εργασίες της ΕΕ σε χώρες που καταγράφουν μικρά δείγματα σεβασμού προς τους υπερασπιστές των ανθρώπινων δικαιωμάτων γενικά και ειδικότερα προς τους υπερασπιστές των ανθρώπινων δικαιωμάτων των ΛΟΑΔΔ προσώπων, ιδίως όπου νομοθετικές μεταρρυθμίσεις και ποινικές κυρώσεις επέδρασαν αρνητικά στο έργο των υπερασπιστών των ανθρώπινων δικαιωμάτων.
- Να αντιδρά σε καταφανείς παραβιάσεις των δικαιωμάτων των υπερασπιστών των ανθρώπινων δικαιωμάτων σε τρίτες χώρες, τονίζοντας τη θέση της ΕΕ σε σχέση με το ζήτημα αυτό και εκτελώντας το έργο της στα πλαίσια των κατευθυντηρίων γραμμών της ΕΕ για τους υπερασπιστές των ανθρώπινων δικαιωμάτων.

B. Επιχειρησιακά εργαλεία

31. Οι υπάλληλοι των θεσμικών οργάνων της ΕΕ και ενδεχομένως των κρατών μελών της διαθέτουν διάφορα εργαλεία και τρόπους δράσης, ενώ χρησιμοποιούν επίσης τα υπάρχοντα μέσα και τις κατευθυντήριες γραμμές:

Σχετικά με τρίτες χώρες

1. Στρατηγικές για τα ανθρώπινα δικαιώματα ανά χώρα

- Εξέταση της κατάστασης των ΛΟΑΔΔ προσώπων στις στρατηγικές για τα ανθρώπινα δικαιώματα ανά χώρα, όπου θα τονίζονται ιδίως οι περιπτώσεις παραβιάσεων των ανθρωπίνων δικαιωμάτων και δομικές διακρίσεις κατά ΛΟΑΔΔ προσώπων. Ενδέχεται να απαιτηθεί διαφοροποιημένη προσέγγιση αυτών των θεμάτων και εστίαση στις προτεραιότητες σε διάφορες χώρες και περιοχές.

2. Παρακολούθηση των ανθρωπίνων δικαιωμάτων των ΛΟΑΔΔ προσώπων:

- Χρήση της ανάλυσης/ του καταλόγου του **Παραρτήματος 2** για την παρακολούθηση της κατάστασης όσον αφορά την άσκηση των ανθρωπίνων δικαιωμάτων από ΛΟΑΔΔ πρόσωπα στη συγκεκριμένη χώρα ώστε να διαπιστώνονται οι πρόοδοι/ οι φραγμοί.
- Διατήρηση ενεργών επαφών με τις τοπικές αρχές, τις περιφερειακές οργανώσεις καθώς και με τις τοπικές και διεθνείς οργανώσεις της κοινωνίας των πολιτών, για την απόκτηση πληροφοριών, μεταξύ άλλων σχετικά με ατομικές περιπτώσεις παραβίασης των ανθρωπίνων δικαιωμάτων των ΛΟΑΔΔ προσώπων.

3. Εκθέσεις αρχηγών αποστολών της ΕΕ:

- Προσθήκη στις περιοδικές εκθέσεις μιας ανάλυσης της κατάστασης των ΛΟΑΔΔ προσώπων καθώς και των παραβιάσεων των ανθρωπίνων δικαιωμάτων των ΛΟΑΔΔ προσώπων και των υπερασπιστών των ανθρωπίνων δικαιωμάτων.
- Εντοπισμός και παρακολούθηση ατομικών περιπτώσεων καταφανών παραβιάσεων των ανθρωπίνων δικαιωμάτων των ΛΟΑΔΔ προσώπων.
- Επιμέρους μέτρα (λχ. διαβήματα, αναδρομή στο ζήτημα στα πλαίσια του πολιτικού διαλόγου, χρηματοδότηση) που λαμβάνονται ή σχεδιάζονται με σκοπό την καταπολέμηση εικαζόμενων ή εξακριβωμένων παραβιάσεων (η δράση για οποιαδήποτε ατομική περίπτωση πρέπει να επιχειρείται μόνον κατόπιν συναίνεσης του ενδιαφερομένου).
- Να χρησιμοποιείται ο κύκλος υποβολής εκθέσεων της Καθολικής Περιοδικής Εξέτασης και να δίνεται συνέχεια στις συστάσεις που απευθύνονται στο υπό εξέταση κράτος.

4. *Διαβήματα και δημόσιες δηλώσεις:*

- Προτάσεις και διενέργεια διαβημάτων και δημόσιων δηλώσεων για ζητήματα ΛΟΑΔΔ, με ιδιαίτερη έμφαση σε περιπτώσεις και καταστάσεις υψηλού κινδύνου.
- Απάντηση σε θετικές εξελίξεις για την προώθηση και προστασία της πλήρους άσκησης των ανθρώπινων δικαιωμάτων από ΛΟΑΔΔ πρόσωπα σε τρίτες χώρες.
- Δημόσια στήριξη στην άσκηση της ελευθερίας του συνέρχεσθαι και στην ελευθερία έκφρασης, με ενδεχόμενη συμμετοχή (π.χ. σε δημόσιες εκδηλώσεις, παρελάσεις «Gay Pride»).

5. *Ατομικές περιπτώσεις:*

- Προτάσεις για ειδική δράση, λ.χ. διαβήματα, όταν γίνονται γνωστές δεόντως τεκμηριωμένες ατομικές περιπτώσεις εικαζομένων ή εξακριβωμένων παραβιάσεων της άσκησης των δικαιωμάτων των ΛΟΑΔΔ προσώπων (οι δράσεις που αφορούν ατομικές περιπτώσεις πρέπει να προσδιορίζονται κατά περίπτωση και πρέπει να επιχειρούνται μόνο κατόπιν τεκμηριωμένης συναινέσεως του ενδιαφερομένου προσώπου και μπορούν να εντάσσονται σε ένα διάβημα ή δήλωση για γενικότερα ζητήματα).

6. *Ακροαματική διαδικασία σε δικαστήρια και επισκέψεις σε φυλακές:*

- Παρακολούθηση και παρατήρηση ακροαματικών διαδικασιών σε δικαστήρια για παραβιάσεις ανθρώπινων δικαιωμάτων ΛΟΑΔΔ προσώπων, με απόδοση ιδιαίτερης προσοχής στις περιπτώσεις υψηλού κινδύνου.
- Επαφή με εισαγγελικές ή αστυνομικές αρχές ή με καθιερωμένο και ανεξάρτητο φορέα για να ζητηθεί άδεια επίσκεψης σε χώρους κράτησης με σκοπό, για παράδειγμα, την αξιολόγηση της κατάστασης ΛΟΑΔΔ κρατουμένων.

7. *Πολιτικοί διάλογοι:*

- Αναφορά στην κατάσταση των ανθρώπινων δικαιωμάτων των ΛΟΑΔΔ προσώπων κατά τον πολιτικό διάλογο για θέματα ανθρώπινων δικαιωμάτων, καθώς και με εξειδικευμένο διάλογο (διάλογοι για τα ανθρώπινα δικαιώματα, διαβουλεύσεις, διάλογοι σε υποεπιτροπές και σχετικά με το άρθρο 8 της συμφωνίας του Κοτονού) με τρίτες χώρες και περιφερειακές οργανώσεις.
- Αναφορές σε ατομικές περιπτώσεις παραβιάσεων ανθρώπινων δικαιωμάτων κατά των ΛΟΑΔΔ προσώπων, με τη συγκατάθεση των ενδιαφερομένων ατόμων.
- Ενθάρρυνση τρίτων χωρών να κάνουν νομοθετικές αλλαγές με σκοπό την εξασφάλιση της ισότητας των ΛΟΑΔΔ προσώπων έναντι του νόμου.
- Ενθάρρυνση τρίτων χωρών να υπογράφουν ή/ και να κυρώνουν σχετικά διεθνή νομοθετήματα, ιδίως τα Σύμφωνα ICCPR και ICESCR, και να άρουν τυχόν σχετικές επιφυλάξεις έναντι των Συμφώνων αυτών.
- Ενθάρρυνση τρίτων χωρών να συγκροτούν ανεξάρτητους φορείς επιφορτισμένους με την παρακολούθηση των χώρων κράτησης, μεταξύ άλλων με την επικύρωση του προαιρετικού πρωτοκόλλου της Σύμβασης κατά των βασανιστηρίων (OPCAT).
- Να χρησιμοποιείται ο κύκλος υποβολής εκθέσεων της Καθολικής Περιοδικής Εξέτασης και να δίνεται συνέχεια στις συστάσεις που απευθύνονται στο υπό εξέταση κράτος.
- Ενθάρρυνση τρίτων χωρών να εφαρμόζουν τις ειδικές διαδικασίες του ΟΗΕ για τα ανθρώπινα δικαιώματα κατά τη διενέργεια θεματικών και τοπικών αποστολών, να δέχονται τις συστάσεις και να τις εφαρμόζουν.

- Στήριξη εκείνων των τρίτων χωρών που τάσσονται υπέρ της προαγωγής και προστασίας των ανθρωπίνων δικαιωμάτων των ΛΟΑΔΔ προσώπων, ενθάρρυνση στενότερης συνεργασίας σε πολυμερή όργανα και προβολή των προσπαθειών τους ως παραδειγμάτων σε περιφερειακό επίπεδο.
- Ενθάρρυνση της ανταλλαγής πληροφοριών για τις ορθές πρακτικές με τρίτες χώρες που τάσσονται υπέρ της προαγωγής και προστασίας των ανθρωπίνων δικαιωμάτων των ΛΟΑΔΔ προσώπων με σκοπό τη βελτίωση και συμβολή στα μέτρα της ΕΕ (οι οποίες θα συμπεριληφθούν στη συλλογή ορθών πρακτικών και διδαγμάτων).

8. *Στήριξη προσπαθειών της κοινωνίας των πολιτών:*

- Μηνύματα πολιτικής στήριξης, όταν κρίνονται χρήσιμα και κατόπιν διαβουλεύσεων με την κοινωνία των πολιτών.
- Διευκόλυνση της ενημέρωσης περί διαθέσιμης χρηματοδότησης (π.χ. από το ΕΜΔΑΑ (Ευρωπαϊκό μέσο για τη δημοκρατία και τα δικαιώματα του ανθρώπου) ή άλλα σχετικά μέσα των κρατών μελών της ΕΕ).
- Παροχή πληροφοριών για νόμους και πρακτικές που αφορούν τα ΛΟΑΔΔ πρόσωπα στην ΕΕ.
- Κατά περίπτωση, προβολή των τοπικών οργανώσεων που προάγουν τα ανθρώπινα δικαιώματα για τα ΛΟΑΔΔ πρόσωπα, π.χ. με τη διεξαγωγή συζητήσεων και σεμιναρίων για σχετικά θέματα περιλαμβανομένων των πτυχών που αφορούν τα ΛΟΑΔΔ πρόσωπα καθώς και με τη συμμετοχή ομιλητών και τη στήριξη πολιτιστικών εκδηλώσεων, διαλέξεων ή κοινωνικών προγραμμάτων.
- Ενθάρρυνση της συζήτησης για θέματα ΛΟΑΔΔ μεταξύ κρατικών παραγόντων και της κοινωνίας των πολιτών και παροχή ευκαιριών για ανταλλαγές απόψεων.
- Διαβούλευση με οργανώσεις της κοινωνίας των πολιτών για τους τρόπους ενσωμάτωσης των θεμάτων ΛΟΑΔΔ.
- Υποστήριξη των οργανώσεων της κοινωνίας των πολιτών για την προαγωγή των δικαιωμάτων των ΛΟΑΔΔ προσώπων.
- Ενθάρρυνση οργανώσεων της κοινωνίας των πολιτών ώστε να τεκμηριώνουν δεόντως τις παραβιάσεις ανθρωπίνων δικαιωμάτων που πλήττουν ΛΟΑΔΔ πρόσωπα.
- Στήριξη της συναφούς πανεπιστημιακής έρευνας για να ενισχυθεί η ανάπτυξη τοπικού διαλόγου και οι προσπάθειες ευαισθητοποίησης.

9. Διεθνείς μηχανισμοί:

- Οι Ειδικοί Εισηγητές του ΟΗΕ που επισκέπτονται τις χώρες, οι Ειδικοί Αντιπρόσωποι της ΕΕ και οι αντίστοιχοι αξιωματούχοι του Συμβουλίου της Ευρώπης, του ΟΑΣΕ και άλλων περιφερειακών οργανισμών για τα ανθρώπινα δικαιώματα, προτείνεται να συναντώνται με τοπικές ΜΚΟ που δραστηριοποιούνται για την προαγωγή και προστασία των ανθρώπινων δικαιωμάτων των ΛΟΑΔΔ προσώπων.
- Προτείνεται να εστιάζουν οι διεθνείς φορείς παρακολούθησης ειδικότερα στα ΛΟΑΔΔ πρόσωπα κατά τις επισκέψεις τους σε χώρους κράτησης.
- Να ενθαρρύνονται τοπικές ομάδες ώστε να περικλείουν πληροφορίες σχετικές με την κατάσταση των ΛΟΑΔΔ προσώπων στις εναλλακτικές τους εκθέσεις προς τους περιφερειακούς μηχανισμούς για τα ανθρώπινα δικαιώματα και προς τις υπηρεσίες του ΟΗΕ.
- Να περιλαμβάνονται οι πληροφορίες αυτές στο υλικό που χρησιμοποιείται στον μηχανισμό της καθολικής περιοδικής εξέτασης από το Συμβούλιο του ΟΗΕ για τα ανθρώπινα δικαιώματα.

10. Επισκέψεις αποστολών της ΕΕ και των κρατών μελών:

- Να περιλαμβάνονται πληροφορίες για την κατάσταση των ΛΟΑΔΔ προσώπων στο ενημερωτικό υλικό για τις αποστολές της ΕΕ και των κρατών μελών που επισκέπτονται τις χώρες και να ενθαρρύνονται οι αποστολές να θίγουν το ζήτημα με τους τοπικούς ομολόγους τους και να συναντώνται με υπερασπιστές των ανθρώπινων δικαιωμάτων που δραστηριοποιούνται για την προαγωγή και την προστασία των ανθρώπινων δικαιωμάτων των ΛΟΑΔΔ προσώπων.

32. Κατά τις δράσεις αυτές θα πρέπει να δίνεται ιδιαίτερη προσοχή: στις περιπτώσεις υψηλού κινδύνου, μεταξύ άλλων σε ποινικές καταδικαστικές αποφάσεις, στη θανατική ποινή, βασανισμούς ή κακομεταχείριση, σε περιπτώσεις καταγγελλομένων και αποδεδειγμένων παραβιάσεων εις βάρος υπερασπιστών των ανθρώπινων δικαιωμάτων ΛΟΑΔΔ προσώπων και σε ορθές πρακτικές για την τροποποίηση της πολιτικής και του νομικού καθεστώτος και για την άρση των διαρθρωτικών περιορισμών, μεταξύ άλλων νομοθεσίας και πρακτικών που δημιουργούν διακρίσεις, καθώς και της ατιμωρησίας για παραβιάσεις των ανθρώπινων δικαιωμάτων των ΛΟΑΔΔ προσώπων.

Στα πολυμερή φόρουμ:

1. *Ηνωμένα Έθνη*

- Να διατυπώνεται η ανάγκη όλες οι χώρες να προσχωρήσουν και να συμμορφωθούν με την Οικουμενική Διακήρυξη των Δικαιωμάτων του Ανθρώπου (1948), όπου η αρχή της οικουμενικότητας των ανθρώπινων δικαιωμάτων περιλαμβάνεται στο πρώτο άρθρο που ορίζει: «όλοι οι άνθρωποι γεννώνται ελεύθεροι και ίσοι σε αξιοπρέπεια και δικαιώματα».
- Να ενσωματωθούν τα μελήματα των ΛΟΑΔΔ σε δηλώσεις και ερωτήσεις στο πλαίσιο αμφίδρομων διαλόγων στον ΟΗΕ, όπου θα αντικατοπτρίζεται το γεγονός ότι η ΕΕ ανησυχεί βαθιά για τις παραβιάσεις των ανθρώπινων δικαιωμάτων και των θεμελιωδών ελευθεριών που βασίζονται στον σεξουαλικό προσανατολισμό ή την έμφυλη ταυτότητα γενικώς, και θα καταδικάζονται ειδικότερα συγκεκριμένες παραβιάσεις όπως η επιβολή της θανατικής ποινής για τέτοιους λόγους, οι χωρίς δίκη, αυθαίρετες ή με συνοπτικές διαδικασίες εκτελέσεις, η πρακτική του βασανισμού και άλλες σκληρές, απάνθρωπες ή ταπεινωτικές συμπεριφορές ή τιμωρίες, η αυθαίρετη σύλληψη ή κράτηση καθώς η παραβίαση των δικαιωμάτων ελεύθερης έκφρασης, της ελευθερίας του συνέρχεσθαι και του συνεταιρίζεσθαι και ιδίως η στέρηση των οικονομικών, κοινωνικών και πολιτιστικών δικαιωμάτων.
- Να ενθαρρύνονται τα κράτη να λαμβάνουν όλα τα απαραίτητα μέτρα, ειδικότερα νομοθετικά ή διοικητικά, ώστε να διασφαλίζεται ότι ο σεξουαλικός προσανατολισμός ή η έμφυλη ταυτότητα ουδόλως αποτελούν τη βάση για ποινικές κυρώσεις, ειδικότερα δε εκτελέσεις, συλλήψεις, κρατήσεις ή χρηματικές ποινές, να διασφαλίζεται ότι τέτοιου είδους παραβιάσεις των ανθρώπινων δικαιωμάτων σε βάρος ΛΟΑΔΔ προσώπων διερευνώνται κι οι αυτουργοί κρίνονται υπόλογοι και ενάγονται ενώπιον της δικαιοσύνης, και επίσης να διασφαλίζεται επαρκής προστασία των υπερασπιστών των ανθρώπινων δικαιωμάτων και να αίρονται τα εμπόδια που τους παρακωλύουν στην άσκηση των δραστηριοτήτων τους.

- Να δοθεί κατάλληλη και διαρκής συνέχεια στο ψήφισμα 17/19 του Συμβουλίου για τα Ανθρώπινα Δικαιώματα (ΣΑΔ), το μοναδικό προς μέχρι στιγμής ειδικό ψήφισμα που έχει εγκριθεί για τους ΛΟΑΔΔM το οποίο έθεσε σε κίνηση την πρώτη επίσημη διακυβερνητική διαδικασία για το σεξουαλικό προσανατολισμό και την έμφυλη ταυτότητα, και κορυφώθηκε με τη δημόσια συζήτηση στο ΣΑΔ του Μαρτίου 2012. Στην έκθεση του Υπατου Αρμοστή¹³ και κατά τη δημόσια συζήτηση επιβεβαιώθηκε η διαπίστωση ότι επικρατεί και είναι σοβαρή η βία και οι διακρίσεις σε βάρος ΛΟΑΔΔ προσώπων και εξετάστηκε η ανεπάρκεια της απάντησης που δίνεται τόσο σε εθνικό όσο και σε διεθνές επίπεδο.
- Κατά περίπτωση, να επαινείται η προσοχή που δίδεται στα ζητήματα αυτά με τις ειδικές διαδικασίες του Συμβουλίου Ανθρώπινων Δικαιωμάτων και των οργάνων που έχουν συσταθεί βάσει της Συνθήκης, και να ενθαρρύνονται να συνεχίσουν να εντάσσουν τους προβληματισμούς για τις παραβιάσεις των ανθρώπινων δικαιωμάτων που αφορούν τον σεξουαλικό προσανατολισμό ή την έμφυλη ταυτότητα, στις αντίστοιχες εντολές τους.
- Να περιληφθούν τα ζητήματα και οι συστάσεις για τους ΛΟΑΔΔ στις παρεμβάσεις, όπου είναι αναγκαίο, κατά τη διαδικασία της Καθολικής Περιοδικής Εξέτασης (EPU) στη Γενεύη.

2. ΟΑΣΕ

- Ενδεχομένως, να ενσωματωθούν τα μελήματα για τους ΛΟΑΔΔ σε εθνικές δηλώσεις και σε ερωτήσεις στη διάρκεια αμφίδρομων διαλόγων στον ΟΑΣΕ.
- Να συνεχιστούν δραστικές εργασίες ώστε να περιληφθεί «ο σεξουαλικός προσανατολισμός και η έμφυλη ταυτότητα» ως ρητώς αναγνωρισμένοι λόγοι διακρίσεων στις δεσμεύσεις του ΟΑΣΕ ή στις αποφάσεις του Συμβουλίου Υπουργών.
- Σύμφωνα με τη δέσμευση των συμμετεχόντων κρατών του ΟΑΣΕ περί ανταλλαγής πληροφοριών και διάθεσής τους στο κοινό όσον αφορά την κατάργηση της θανατικής ποινής (έγγραφο της Κοπεγχάγης), να ενσωματωθούν στις εθνικές δηλώσεις των κρατών μελών της ΕΕ στο πλαίσιο για την ανθρώπινη διάσταση του ΟΑΣΕ, πληροφορίες ως προς την κατάργηση της θανατικής ποινής που αφορά ΛΟΑΔΔ πρόσωπα (μέτρο το οποίο περιλαμβάνεται στις κατευθυντήριες γραμμές της ΕΕ για τη θανατική ποινή).

---

¹³ A/HRC/19/41

3. Συμβούλιο της Ευρώπης (ΣτΕυ)

- Ενδεχομένως, να ενσωματώνονται τα μελήματα για τους ΛΟΑΔΔ σε εθνικές δηλώσεις και σε ερωτήσεις στη διάρκεια αμφίδρομων διαλόγων στο ΣτΕυ.
- Να χαιρετιστεί το θετικό αποτέλεσμα του Συμβουλίου της Ευρώπης στον τομέα αυτό και η εξέταση της υλοποίησης της σύστασης CM/Rec (2010) 5.
- Να αναφέρονται τα ανθρώπινα δικαιώματα των ΛΟΑΔΔ προσώπων όταν το ΣτΕυ επεξεργάζεται μέτρα προστασίας των ανθρώπινων δικαιωμάτων, όπως είναι η Σύμβαση για την πρόληψη και καταπολέμηση της βίας σε βάρος των γυναικών και της ενδοοικογενειακής βίας.
- Να ληφθεί υπόψη ότι η Ευρωπαϊκή Επιτροπή κατά του ρατσισμού και της μισαλλοδοξίας (ECRI) εξέφρασε την πρόθεσή της να συμπεριλάβει την εξέταση συναφών με τους ΛΟΑΔΔ ζητημάτων στο νέο της κύκλο παρακολούθησης για το 2013.
- Να ληφθούν υπόψη, όπου είναι αναγκαίο, οι εργασίες του Επιτρόπου για τα ανθρώπινα δικαιώματα ο οποίος δίνει προτεραιότητα στις διακρίσεις λόγω σεξουαλικού προσανατολισμού και έμφυλης ταυτότητας ως έναν εκ των θεματικών τομέων της υπηρεσίας του.
- Να ληφθεί υπόψη, όπου είναι αναγκαίο, οι συστάσεις της Ευρωπαϊκής Επιτροπής για την πρόληψη των βασανιστηρίων (ΕΠΒ) σχετικά με την μεταχείριση ΛΟΑΔΔ προσώπων που τελούν υπό κράτηση.

4. Άλλοι μηχανισμοί

- Να ενθαρρυνθούν άλλοι αρμόδιοι διεθνείς οργανισμοί να προβούν στις δέουσες ενέργειες για να προτρέψουν τα κράτη να επικυρώσουν τα διεθνή πρότυπα και τους κανόνες που αφορούν τα ανθρώπινα δικαιώματα των ΛΟΑΔΔ και να συμμορφωθούν προς αυτά.
- Να ενσωματώνονται, κατά περίπτωση, τα μελήματα των ανθρώπινων δικαιωμάτων για τους ΛΟΑΔΔ σε δηλώσεις και ερωτήσεις στη διάρκεια αμφίδρομων διαλόγων στο πλαίσιο διεθνών μηχανισμών.
- Να ενθαρρύνονται οι τρίτες χώρες να καλούν τις ειδικές διαδικασίες περί ανθρώπινων δικαιωμάτων από διάφορους διεθνείς οργανισμούς να πραγματοποιούν αποστολές ανά χώρα ή θέμα, να αποδέχονται τις συστάσεις τους και να τις εφαρμόζουν.

- Ενδεχομένως, να καταβληθούν προσπάθειες συνεργασίας σε διαπεριφερειακή βάση για την οργάνωση παράπλευρων εκδηλώσεων προαγωγής και προστασίας των ανθρωπίνων δικαιωμάτων των ΛΟΑΔΔ προσώπων, και ειδικότερα να εξετάζονται οι ορθές πρακτικές σε ζητήματα ΛΟΑΔΔ, να δίδεται προσοχή στις συστάσεις διαφόρων διεθνών οργανισμών και να ενθαρρύνονται τα κράτη να τις λαμβάνουν υπόψη για τη βελτίωση της τοπικής κατάστασης των ανθρωπίνων δικαιωμάτων των ΛΟΑΔΔ προσώπων.
- Να εντοπιστούν πιθανά κράτη που έχουν την ίδια νοοτροπία για την προαγωγή της ισότητας των ΛΟΑΔΔ κατά την άσκηση των ανθρωπίνων δικαιωμάτων, να ενθαρρύνεται η στενότερη συνεργασία σε πολυμερή φόρουμ και να προβάλλονται οι προσπάθειες τους ως παραδείγματα σε περιφερειακό επίπεδο.
- Να ενθαρρυνθούν το Γραφείο του Υπατού Αρμοστή του ΟΗΕ για τα ανθρώπινα δικαιώματα (UNOHCHR), άλλες οντότητες του ΟΗΕ, το Συμβούλιο της Ευρώπης (ΣτΕυ) και τα τοπικά γραφεία του ΟΑΣΕ, να εξετάζουν τα ζητήματα των ανθρωπίνων δικαιωμάτων των ΛΟΑΔΔ κατά τις εργασίες τους.
- Να περιληφθούν τα μέλη της κοινωνίας των πολιτών σε παράπλευρες εκδηλώσεις που λαμβάνουν χώρα σε πολυμερή φόρουμ για την προαγωγή των ζητημάτων ανθρωπίνων δικαιωμάτων των ΛΟΑΔΔ.

III. Γενικά μέτρα

33. Η Ομάδα «Ανθρώπινα δικαιώματα» του Συμβουλίου (COHOM) θα επανεξετάσει την εφαρμογή των ανά χείρας κατευθυντήριων γραμμών τρία έτη μετά την έγκρισή τους και θα τις επικαιροποιήσει, εάν είναι απαραίτητο. Η COHOM θα προάγει επίσης και θα εποπτεύσει την περαιτέρω ενσωμάτωση των ζητημάτων ΛΟΑΔΔ στην εξωτερική δράση της ΕΕ, θα διανείμει ενεργά τις ανά χείρας κατευθυντήριες γραμμές και θα προαγάγει την εφαρμογή τους από τα κράτη μέλη της ΕΕ, την Ευρωπαϊκή Υπηρεσία Εξωτερικής Δράσης της ΕΕ, τις αποστολές και τις επιχειρήσεις στο πλαίσιο της ΚΠΑΑ και όπου είναι αναγκαίο από τους Ειδικούς Αντιπροσώπους της ΕΕ, την Ευρωπαϊκή Επιτροπή και το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο.

34. Η COHOM θα καταρτίσει οδηγό ορθών πρακτικών και διδαγμάτων που αποκομίστηκαν από τη δράση της ΕΕ για την προαγωγή και προστασία της πλήρους άσκησης των ανθρωπίνων δικαιωμάτων των ΛΟΑΔΔ, ώστε να προωθεί τη διασταύρωση των γνώσεων και τη συνοχή των πολιτικών.

35. Η πληροφόρηση για θέματα ΛΟΑΔΔ θα ενσωματωθεί στη σε συναφή κατάρτιση των υπαλλήλων των θεσμικών οργάνων της ΕΕ και των κρατών μελών της, των αποστολών ΚΠΑΑ της ΕΕ, διπλωματών των κρατών μελών της ΕΕ και του επιτόπιου προσωπικού.

36. Ιδιαίτερη προσοχή πρέπει να αποδοθεί στις έμφυλες πτυχές, λόγω χάρη να λαμβάνεται υπόψη ότι οι λεσβίες και οι αμφιφυλόφιλες γυναίκες, τα διεμφυλικά και διαφυλικά πρόσωπα και τα πρόσωπα που επιλέγουν διαφορετικό φύλο από το βιολογικό συγκροτούν μεγάλη μερίδα των ΛΟΑΔΔ και είναι ιδιαίτερα ευάλωτα σε έμφυλη και σεξουαλική βία. Εξάλλου, οι γυναικείες ομάδες και οργανώσεις της κοινωνίας των πολιτών συχνά διαδραματίζουν σημαντικό ρόλο στην προαγωγή και προστασία των ανθρωπίνων δικαιωμάτων των ΛΟΑΔΔ προσώπων, ιδίως σε χώρες όπου απαγορεύεται η σύσταση οργανώσεων ΛΟΑΔΔ.

Διεθνείς και περιφερειακές νομικές πράξεις, δηλώσεις, διακηρύξεις και λοιπά συναφή έγγραφα για την προαγωγή και την προστασία των ανθρωπίνων δικαιωμάτων των ΛΟΑΔΔ προσώπων

Διεθνείς νομικές πράξεις:

- Διεθνές Σύμφωνο για τα Ατομικά και Πολιτικά Δικαιώματα (ICCPR), 1966
- Διεθνές Σύμφωνο για τα οικονομικά, κοινωνικά και πολιτιστικά δικαιώματα (ICESCR), 1966
- Διεθνές Σύμφωνο για την εξάλειψη κάθε μορφής φυλετικών διακρίσεων (ICERD), 1965
- Σύμβαση κατά των βασανιστηρίων και άλλων τρόπων σκληρής, απάνθρωπης ή ταπεινωτικής μεταχείρισης ή τιμωρίας (CAT), 1984
- Σύμβαση για την εξάλειψη όλων των μορφών διακρίσεων κατά των γυναικών (CEDAW), 1979
- Σύμβαση για τα δικαιώματα του παιδιού (CRC), 1989
(άρθρο 2)
- Σύμβαση αριθ. 111 της Διεθνούς Οργάνωσης Εργασίας, 1958

Περιφερειακές νομικές πράξεις:

Ευρώπη

- Ευρωπαϊκή Σύμβαση για τα Ανθρώπινα Δικαιώματα (ΕΣΑΔ), 1953
- Συνθήκη για τη λειτουργία της Ευρωπαϊκής Ένωσης (ΣΛΕΕ), 2010
- Χάρτης των θεμελιωδών δικαιωμάτων της Ευρωπαϊκής Ένωσης, 2000

Παράγωγο δίκαιο της ΕΕ: Οδηγία 2000/78/ΕΚ του Συμβουλίου για τη διαμόρφωση γενικού πλαισίου για την ίση μεταχείριση στην απασχόληση και εργασία, 2004/113/ΕΚ, 2006/54/ΕΚ, 2004/83/ΕΚ, 2011/0129 (δέσμη μέτρων για τα δικαιώματα των θυμάτων), «Οδηγία 2012/29/ΕΕ για τη θέσπιση ελάχιστων προτύπων σχετικά με τα δικαιώματα, την υποστήριξη και την προστασία θυμάτων της εγκληματικότητας και για την αντικατάσταση της απόφασης-πλαisiού 2001/220/ΔΕΥ του Συμβουλίου»

Δηλώσεις

- Οικουμενική Διακήρυξη των Ανθρώπινων Δικαιωμάτων, 1948
- Διακήρυξη του ΟΗΕ σχετικά με τα Δικαιώματα και τις Υποχρεώσεις των Ατόμων, των Ομάδων και των Οργάνων της Κοινωνίας για την Προώθηση και την Προστασία των Οικουμενικά Αναγνωρισμένων Ανθρώπινων Δικαιωμάτων και Θεμελιωδών Ελευθεριών, 1999

Άλλα περιφερειακά έγγραφα

- Κανόνες του Συμβουλίου της Ευρώπης «Καταπολέμηση των διακρίσεων λόγω σεξουαλικού προσανατολισμού και έμφυλης ταυτότητας», 2011
- Συμβούλιο της Ευρώπης «Σύσταση εφαρμογής μέτρων για την καταπολέμηση των διακρίσεων λόγω σεξουαλικού προσανατολισμού και έμφυλης ταυτότητας», 2010
- Ψήφισμα του ΟΑΚ (Οργανισμός Αμερικανικών Κρατών) με θέμα «Ανθρώπινα δικαιώματα, σεξουαλικός προσανατολισμός και έμφυλη ταυτότητα», 2008
- Ψήφισμα του ΟΑΚ με θέμα «Ανθρώπινα δικαιώματα, σεξουαλικός προσανατολισμός και έμφυλη ταυτότητα στις χώρες της Αμερικανικής ηπείρου», 2009

Δηλώσεις και ψηφίσματα

- Κοινή δήλωση ΣΑΔ ΗΕ για το σεξουαλικό προσανατολισμό, την έμφυλη ταυτότητα και τα ανθρώπινα δικαιώματα, Δεκέμβριος 2006·
- Ψήφισμα της ΓΣΗΕ για τα ανθρώπινα δικαιώματα, το σεξουαλικό προσανατολισμό και την έμφυλη ταυτότητα, 2008·
- Κοινή δήλωση ΣΑΔ ΗΕ «Τερματισμός των πράξεων βίας και των συναφών παραβιάσεων των ανθρώπινων δικαιωμάτων λόγω του σεξουαλικού προσανατολισμού και της έμφυλης ταυτότητας», Μάρτιος 2011·
- Ψήφισμα του ΟΑΚ «Ανθρώπινα δικαιώματα, σεξουαλικός προσανατολισμός και έμφυλη ταυτότητα» (HRC/17/L.9/Rev.1)·
- Έκθεση του Υπατου Αρμοστή του ΟΗΕ για τα ανθρώπινα δικαιώματα – Μελέτη που τεκμηριώνει τις νομοθεσίες και τις πρακτικές που εισάγουν διακρίσεις καθώς και τις πράξεις βίας σε βάρος προσώπων λόγω σεξουαλικού προσανατολισμού και έμφυλης ταυτότητας¹⁴, 2011.

---

¹⁴ http://www2.ohchr.org/english/bodies/hrcouncil/docs/19session/A.HRC.19.41_English.pdf.

Λοιπά συναφή έγγραφα

- Έκθεση του Παγκόσμιου Συνεδρίου για τα ανθρώπινα δικαιώματα, τον σεξουαλικό προσανατολισμό και την έμφυλη ταυτότητα, 2009
- Οι άνθρωποι γεννιούνται ελεύθεροι και ίσοι – Σεξουαλικός προσανατολισμός και έμφυλη ταυτότητα στο διεθνές δίκαιο για τα ανθρώπινα δικαιώματα, OHCHR, 2012
- Κατευθυντήριες γραμμές της UNHCR για τη Διεθνή Προστασία αριθ. 9: «Αιτήσεις για καθεστώς πρόσφυγα λόγω σεξουαλικού προσανατολισμού ή / και έμφυλης ταυτότητας στο πλαίσιο του άρθρου 1 Α (2) της Σύμβασης του 1951 και / ή του Πρωτοκόλλου του 1967 σχετικά με το καθεστώς του πρόσφυγα», 23 Οκτωβρίου 2012
- Η «Ευρωπαϊκή Έρευνα για τους ΛΟΑΤ» του Οργανισμού Θεμελιωδών Δικαιωμάτων, Μάιος 2013
- Επιτροπή του Συμβουλίου της Ευρώπης για την ισότητα και την αποφυγή των διακρίσεων: «Αντιμετώπιση των διακρίσεων για λόγους σεξουαλικού προσανατολισμού και έμφυλης ταυτότητας», Αναθεωρημένο Μνημόνιο, 15 Μαρτίου 2013
- Οι αρχές της Yogyakarta ως προς την εφαρμογή του διεθνούς δικαίου για τα ανθρώπινα δικαιώματα σε σχέση με το σεξουαλικό προσανατολισμό και την έμφυλη ταυτότητα, 2006

Στοιχεία ανάλυσης/ καταλόγου ελέγχου όσον αφορά τα ζητήματα των ανθρωπίνων δικαιωμάτων των ΛΟΑΔΔ:

Ζήτημα ανθρωπίνων δικαιωμάτων	Δείκτες	Πηγές πληροφόρησης
1. Δικαίωμα στη ζωή		
1.1. Μήπως εφαρμόζεται η θανατική ποινή για την τιμωρία συναινούντων ενηλίκων του ίδιου φύλου;	Προβλέπεται από τη νομοθεσία η θανατική ποινή για τους συναινούντες ενήλικες του ίδιου φύλου; Έχει τεθεί σε εφαρμογή αυτή η νομοθεσία (αστυνομικές έρευνες ή/και καταδίκες από δικαστήρια);	Ποινικός Κώδικας, δημοσιεύματα εφημερίδων· στατιστικές για την εγκληματικότητα· ΜΚΟ, ιστολόγια και διαδικτυακοί τόποι.
1.2 Μήπως στοχοποιούνται ΛΟΑΔΔ πρόσωπα με σκοπό την εκτέλεσή τους χωρίς δίκη λόγω του σεξουαλικού προσανατολισμού ή της έμφυλης ταυτότητας τους;	Υπάρχουν αξιόπιστες αναφορές δολοφονημένων ΛΟΑΔΔ προσώπων ή που απειλείται η ζωή τους με θάνατο από την αστυνομία ή με τη συμμετοχή της ή από άλλους υπαλλήλους των δυνάμεων ασφαλείας; Έχουν διερευνηθεί η έχουν ασκηθεί διώξεις για τέτοιες περιπτώσεις;	Εκθέσεις των Ειδικών Εισηγητών του ΟΗΕ ή άλλων αντιπροσώπων διεθνών οργανισμών, Μαρτυρίες· δημοσιεύματα εφημερίδων· ΜΚΟ, ιστολόγια και διαδικτυακοί τόποι.
2. Το δικαίωμα για απαγόρευση των βασανιστηρίων ή της σκληρής, απάνθρωπης ή ταπεινωτικής μεταχείριση		

<p>2.1 Μήπως ΛΟΑΔΔ πρόσωπα υφίστανται συστηματικά και κατά τρόπο που συνιστά διάκριση βασανιστήρια και καταχρηστική μεταχείριση από την αστυνομία ή άλλες δυνάμεις ασφαλείας;</p>	<p>Υπάρχουν αξιόπιστες αναφορές βασανισμού ή καταχρηστικής μεταχείρισης σε βάρος ΛΟΑΔΔ προσώπων από την αστυνομία ή άλλες δυνάμεις ασφαλείας στη διάρκεια ερευνών ή κράτησης; Έχουν διερευνηθεί ή έχουν ασκηθεί διώξεις για τέτοιες περιπτώσεις;</p>	<p>Εκθέσεις των Ειδικών Εισηγητών του ΟΗΕ ή άλλων αντιπροσώπων διεθνών οργανισμών· εκθέσεις μηχανισμών επισκέψεων, όπως είναι οι εθνικοί μηχανισμοί πρόληψης (ΕΜΠ), η υποεπιτροπή πρόληψης των βασανιστηρίων (ΥΠΒ), η Επιτροπή κατά των βασανιστηρίων του Συμβουλίου της Ευρώπης (ΕΚΒ), και οι εθνικοί φορείς ανθρώπινων δικαιωμάτων (ΕΦΑΔ), μαρτυρίες· δημοσιεύματα εφημερίδων· ΜΚΟ, ιστολόγια και διαδικτυακοί τόποι.</p>
<p>2.2. Οι αστυνομικοί και οι αξιωματούχοι άλλων δυνάμεων ασφαλείας παρέχουν επαρκή προστασία σε ΛΟΑΔΔ πρόσωπα;</p>	<p>Διερευνώνται ή διώκονται τα βίαια εγκλήματα εις βάρος των ΛΟΑΔΔ;</p>	<p>Εκθέσεις μηχανισμών επίσκεψης, όπως των ΕΜΠ, της ΥΠΒ, της ΕΚΒ και των ΕΦΑΔ, μαρτυρίες· δημοσιεύματα εφημερίδων· στατιστικές για την εγκληματικότητα· ΜΚΟ, ιστολόγια και διαδικτυακοί τόποι.</p>
<p>2.3 Παρέχουν οι αρχές κράτησης επαρκή προστασία σε ΛΟΑΔΔ πρόσωπα που τελούν υπό κράτηση;</p>	<p>Όταν είναι απαραίτητο λαμβάνονται τα αναγκαία μέτρα προστασίας των κρατούμενων ΛΟΑΔΔ έναντι καταχρηστικών συμπεριφορών που διαπράττονται από συγκρατούμενους; Γίνεται αυτό κατόπιν εν επιγνώσει συναινέσεως του ενδιαφερομένου προσώπου;</p>	<p>Εκθέσεις μηχανισμών επίσκεψης, όπως των ΕΜΠ, της ΥΠΒ, της ΕΚΒ και των ΕΦΑΔ, μαρτυρίες· δημοσιεύματα εφημερίδων· στατιστικές για την εγκληματικότητα· ΜΚΟ, ιστολόγια και διαδικτυακοί τόποι.</p>

<p>3.1 Τα ΛΟΑΔΔ πρόσωπα απολαύουν ίσης και αποτελεσματικής προστασίας έναντι των διακρίσεων ενώπιον του νόμου;</p>	<p>Μήπως η νομοθεσία δημιουργεί διακρίσεις εξαιτίας του σεξουαλικού προσανατολισμού ή της έμφυλης ταυτότητας; Η νομοθεσία κατά των διακρίσεων συμπεριλαμβάνει τον σεξουαλικό προσανατολισμό και την έμφυλη ταυτότητα; Εφαρμόζεται η νομοθεσία αυτή από το σύστημα εννόμου τάξεως (λ.χ. αστυνομία και δικαστικό σύστημα);</p>	<p>Μαρτυρίες: νομοθεσία κατά των διακρίσεων, κώδικες νομοθεσίας εν γένει, νομικές ενώσεις, ΜΚΟ, ιστολόγια και διαδικτυακοί τόποι.</p>
<p>4. Δικαίωμα στην ισότητα και απαγόρευση των διακρίσεων</p>		
<p>4.1 Εφαρμόζεται η ποινική νομοθεσία για να τιμωρηθούν συναινούντες ενήλικι του ίδιου φύλου ή διεμφυλικές ταυτότητες;</p>	<p>Η αστυνομία συλλαμβάνει άτομα ως ύποπτα για διατήρηση ομοφυλοφιλικών σχέσεων; Τα άτομα δικάζονται και τιμωρούνται για τις σχέσεις αυτές; Η αστυνομία συλλαμβάνει πρόσωπα ή επιβάλλει πρόστιμα λόγω καταγγελλόμενης παρενδυσίας ή λόγω διεμφυλικών ταυτοτήτων;</p>	<p>Ποινικός Κώδικας, μαρτυρίες: δημοσιεύματα εφημερίδων· στατιστικές για την εγκληματικότητα· ΜΚΟ, ιστολόγια και διαδικτυακοί τόποι.</p>
<p>4.2 Μήπως γίνεται χρήση άλλων νόμων περί των ηθών ή της δημόσιας τάξης με σκοπό την απαγόρευση των σχέσεων μεταξύ ατόμων του ίδιου φύλου;</p>	<p>Μήπως οι αρχές κάνουν επιδρομές σε ιδιωτικές συγκεντρώσεις ή παρεμποδίζουν τους ανθρώπους να αναζητούν συντρόφους σε διαδικτυακούς τόπους;</p>	<p>Ποινικός Κώδικας, μαρτυρίες: δημοσιεύματα εφημερίδων· ΜΚΟ· ομάδες ΛΟΑΔΔ, δικηγορικές ενώσεις.</p>
<p>4.3 Υπάρχουν διαφορές στις νομοθεσίες για τις ετεροφυλοφιλικές και τις ομοφυλοφιλικές σχέσεις, ως προς την ηλικία συναίνεσης ή που αναφέρονται σε ιδιωτικές ή δημόσιες δομές; Οι διαφορές αυτές επιβάλλονται διά νόμου;</p>	<p>Διεξάγονται έρευνες ή/και ασκούνται διώξεις; Μήπως ανήλικοι τιμωρούνται για σεξουαλικές πράξεις, τις οποίες αν τις διέπρατταν με άτομα του άλλου φύλου δεν θα τιμωρούνταν;</p>	<p>Ποινικός Κώδικας, μαρτυρίες: εφημερίδες και δικτυακές αναφορές δικών, ΜΚΟ· ομάδες ΛΟΑΔΔ,.</p>

<p>4.4. Προβλέπονται διαδικασίες για την αναγνώριση της έμφυλης ταυτότητας ενός διεμφυλικού ή διαφυλικού προσώπου σε επίσημα έγγραφα;</p>	<p>Επιτρέπεται αυτό από τη νομοθεσία ή/ και τους διοικητικούς κανόνες; Είναι οι εν λόγω διαδικασίες προσιτές, διαφανείς, ταχείες και απαλλαγμένες από καταχρηστικές ιατρικές και κοινωνικές απαιτήσεις; Διασφαλίζουν την προστασία της προσωπικής ζωής απαγορεύοντας την αποκάλυψη του ιστορικού του νομικού φύλου του προσώπου; Προβλέπεται νομοθετικά ότι η μεταβολή του φύλου από κρατικούς και μη παράγοντες θα περιλαμβάνεται στα στοιχεία απασχόλησης, σε πιστοποιητικά και άλλα;</p>	<p>Υπηρεσίες επίσημης καταχώρισης, ΜΚΟ, ομάδες ΛΟΑΔΔ.</p>
<p>4.5 Μπορούν τα διεμφυλικά ή διαφυλικά άτομα να ασκούν όλα τα δικαιώματα του νέου τους φύλου;</p>	<p>Από νομική άποψη, η συμπεριφορά που επιφυλάσσεται σε διεμφυλικά ή διαφυλικά πρόσωπα που έχουν επαναπροσδιορίσει το φύλο τους είναι η ίδια με αυτή που επιφυλάσσεται σε οιοδήποτε άλλο πρόσωπο του ίδιου φύλου;</p>	<p>Νομικές ενώσεις· αρμόδιες αρχές.</p>
<p>5. Δικαίωμα του συνεταιρίζεσθαι</p>		
<p>5.1. Δύνανται τα ΛΟΑΔΔ πρόσωπα να συνιστούν ενώσεις για την εκπροσώπηση των συμφερόντων τους;</p>	<p>Η νομοθεσία απαγορεύει τη σύσταση παρόμοιων ενώσεων; Εάν όχι, μήπως απαγορεύονται στην πράξη με επίσημες παρενοχλήσεις; Μήπως η συμμετοχή σε αυτές έχει αρνητικές συνέπειες για τα μέλη τους; Μήπως οι ενώσεις υποχρεούνται να χρησιμοποιούν ευφημισμούς για να κρύβουν τον πραγματικό χαρακτήρα τους;</p>	<p>Νομοθεσία περί ΜΚΟ και ενώσεων, ύπαρξη δικτυακών τόπων, εκθέσεις από ΜΚΟ, ομάδες ΛΟΑΔΔ· συνδικάτα.</p>

<p>6. Ελευθερία του συνέρχεσθαι</p> <p>6.1 Μπορούν οι ενώσεις ΛΟΑΔΔ να οργανώνουν δημόσιες και μη εκδηλώσεις όπως παρελάσεις «Gay Pride», πολιτιστικές και κοινωνικές εκδηλώσεις;</p>	<p>Οι εκδηλώσεις αυτές πραγματοποιούνται χωρίς υπερβολικά πολιτικά και διοικητικά εμπόδια; Η αστυνομία προστατεύει τις εκδηλώσεις από την τυχόν εχθρότητα του κοινού; Μήπως ασκούνται πιέσεις σε ιδιοκτήτες αιθουσών ώστε να μην νοικιάζουν τους χώρους για εκδηλώσεις ΛΟΑΔΔ;</p>	<p>Νόμοι περί συγκεντρώσεων· ανταποκρίσεις επικαιρότητας· εκθέσεις από ΜΚΟ· δικτυακοί τόποι τοπικών ομάδων για τις πολιτικές ελευθερίες/ για τους ΛΟΑΔΔ.</p>
<p>7. Ελευθερία πληροφόρησης και έκφρασης</p>		
<p>7.1 Επιτρέπει η νομοθεσία την παρουσίαση θεμάτων σχετικών με τους ΛΟΑΔΔ σε εφημερίδες/ δικτυακούς τόπους/ ραδιόφωνο/ προγράμματα τηλεόρασης/ ταινίες; Λειτουργούν όλα αυτά αποτελεσματικά;</p>	<p>Διατίθενται οι εφημερίδες προς ελεύθερη πώληση; Μπορούν πτυχές της ζωής των ΛΟΑΔΔ να παρουσιάζονται στο ραδιόφωνο, στην τηλεόραση και σε ταινίες; Η παρουσίαση θεμάτων ΛΟΑΔΔ έχει ενημερωτικό χαρακτήρα ή αποσκοπεί στην υποκίνηση μίσους; Μήπως ασκούνται επίσημες πιέσεις προς τους διανομείς και τους παραγωγούς εκπομπών ώστε να αποθαρρύνεται η θετική παρουσίαση των ΛΟΑΔΔ προσώπων;</p>	<p>Ανάρτηση σε σημεία πώλησης εφημερίδων ανά τη χώρα· δημοσιεύματα εφημερίδων και δικτυακών τόπων· εκθέσεις ΜΚΟ για τα ανθρώπινα δικαιώματα και τους ΛΟΑΔΔ· συζητήσεις με ομίλους μέσω επικοινωνίας.</p>
<p>8. Το δικαίωμα στην εργασία</p>		
<p>8.1. Μήπως υπάρχουν άνθρωποι που υφίστανται διακρίσεις κατά την άσκηση του δικαιώματός τους στην εργασία λόγω σεξουαλικού προσανατολισμού ή έμφυλης ταυτότητας;</p>	<p>Προβλέπεται νομική προστασία όσον αφορά τις διακρίσεις λόγω σεξουαλικού προσανατολισμού και έμφυλης ταυτότητας; Η δημοσιοποίηση του σεξουαλικού προσανατολισμού αποτελεί σημαντικό στοιχείο/ εμπόδιο στο χώρο εργασίας; Απολύονται νομίμως όταν αποκαλύπτεται η ιδιότητά τους ως ΛΟΑΔΔ;</p>	<p>Μαρτυρίες· δημοσιεύματα εφημερίδων και δικτυακών τόπων· Ομάδες και ιστολόγια ΛΟΑΔΔ· συνδικάτα.</p>

9. Δικαίωμα στην υγεία		
<p>9.1 Αντιμετωπίζονται ισότιμα τα ΛΟΑΔΔ πρόσωπα όσον αφορά την πρόσβαση στις υπηρεσίες υγειονομικής περίθαλψης για ζητήματα που τους αφορούν;</p>	<p>Έχουν πρόσβαση τα ΛΟΑΔΔ πρόσωπα σε εμπιστευτικού χαρακτήρα και επαρκείς υγειονομικές υπηρεσίες; Έχουν καταρτιστεί οι πάροχοι υγειονομικής περίθαλψης κατά τρόπον ώστε να παρέχουν αμερόληπτη υγειονομική περίθαλψη σε ΛΟΑΔΔ πρόσωπα; Υπάρχει επαρκής στοχοθετημένη πληροφόρηση όσον αφορά το HIV/AIDS και τα ΣΜΝ; Υπάρχει αρνητική ποινική νομοθεσία που παρεμποδίζει ή καθιστά δυσκολότερη την πρόσβαση των ΛΟΑΔΔ προσώπων σε υγειονομικές υπηρεσίες; Μήπως δεν παρέχονται ορισμένες υγειονομικές υπηρεσίες στα ΛΟΑΔΔ πρόσωπα, όπως υπηρεσίες αναπαραγωγής στις λεσβίες, μεταγγίσεις αίματος σε ομοφυλόφιλους άνδρες;</p>	<p>ομάδες ΛΟΑΔΔ· επαγγελματικές ιατρικές ενώσεις· υπουργείο Υγείας.</p>

<p>9.2 Υπάρχει πρόσβαση σε περίθαλψη για τον επαναπροσδιορισμό φύλου;</p>	<p>Υπάρχουν διαθέσιμες ψυχολογικές, ενδοκρινολογικές και χειρουργικές υπηρεσίες επαναπροσδιορισμού του φύλου στη χώρα ή μήπως προβλέπεται περίθαλψη στο εξωτερικό; Υπάρχουν διαθέσιμες υπηρεσίες απαλλαγμένες από μεταχείριση που εισάγει διακρίσεις ή ταπεινωτική μεταχείριση, ανεξάρτητες από το γαμήλιο, νομικό ή άλλο εξωιατρικό καθεστώς και βασισμένο στην εν επιγνώσει συναίνεση του ενδιαφερομένου προσώπου; Περιορίζουν ή αρνούνται τα συστήματα ασφάλισης ή υγειονομικής περίθαλψης την κάλυψη των εξόδων για αυτού του είδους την περίθαλψη κατά τρόπο που να επιφέρει διακρίσεις; Υπάρχει ευρέως διαθέσιμη πληροφόρηση σχετικά με αυτές τις υπηρεσίες;</p>	<p>Υπουργείο Υγείας επαγγελματικές ενώσεις ιατρών και ψυχιάτρων, ενώσεις ασθενών, ομάδες ΛΟΑΔΔ.</p>
---	--	---

10. Δικαιώματα των παιδιών		
10.1 Υφίστανται τα παιδιά διακρίσεις λόγω σεξουαλικού προσανατολισμού ή έμφυλης ταυτότητας;	Μήπως τα παιδιά υφίστανται διακρίσεις εξαιτίας του σεξουαλικού προσανατολισμού ή της έμφυλης ταυτότητάς τους; Ο σεξουαλικός προσανατολισμός ή η έμφυλη ταυτότητα των γονέων ΛΟΑΔΔ συνεπάγεται αρνητικές επιπτώσεις στην κατάσταση των παιδιών τους; Προβλέπονται διαδικασίες που να επιτρέπουν στα ανήλικα διεμφυλικά πρόσωπα να εκφράζουν την έμφυλη ταυτότητά τους και να ζουν σύμφωνα με αυτή; Υφίστανται παιδιά περιττές χειρουργικές επεμβάσεις, που πραγματοποιούνται χωρίς την εν επιγνώσει συναίνεση των ιδίων ή των γονέων τους σε μια προσπάθεια ‘καθορισμού’ του φύλου τους;	νομοθεσία κατά των διακρίσεων· νόμοι περί των δικαιωμάτων των παιδιών· νόμοι περί επιμέλειας, κληρονομιάς· νομικές ενώσεις, ΜΚΟ για τα δικαιώματα των παιδιών και τα ΛΟΑΔΔ.
11. Δικαίωμα εκπαίδευσης		
11.1 Μήπως τα ΛΟΑΔΔ πρόσωπα υφίστανται διακρίσεις κατά την άσκηση του δικαιώματός τους στην εκπαίδευση λόγω σεξουαλικού προσανατολισμού ή έμφυλης ταυτότητας;	Τα ΛΟΑΔΔ πρόσωπα ασκούν το δικαίωμά τους να εκπαιδεύονται σε ασφαλές περιβάλλον, ελεύθερο από εκφοβιστική συμπεριφορά, βία, κοινωνικό αποκλεισμό και άλλες μορφές διακριτικής και ταπεινωτικής μεταχείρισης σχετικής με το σεξουαλικό προσανατολισμό και την έμφυλη ταυτότητά τους;	ομάδες ΛΟΑΔΔ· σχολικά συμβούλια· μαρτυρίες, δικτυακές αναφορές, υπουργείο παιδείας.